

WOORD VOORAF

*Ik droom. Jij droomt. Hij droomt. Zij droomt.
Allemaal koesteren we een droom, een grote of een kleine.
Over een nieuwe start, een verre reis, een ander leven.
Over meer rust en ruimte, meer geluk en harmonie.
Over schonere lucht, meer rechtvaardigheid.
Over genezen en opnieuw gezond worden.
Over grote idealen en de wereld verbeteren.
Over klein geluk dat alles de moeite waard maakt.*

De laatste jaren heb ik rondgezworven langs mensen die ervan droomden het drukke, stresserende, propvolle, zeurende, gepolariseerde Vlaanderen te verlaten om elders een nieuw leven te beginnen. Ze verhuisden naar het zuiden of het noorden, dichtbij of verder weg, vaak dicht bij de natuur, op een plek met meer ruimte, zuurstof, zon en licht. Ik reisde die dromers achterna, dwars door Frankrijk, Spanje en het Hoge Noorden, en kwam terecht bij mannen en vrouwen die de stap hadden gezet om hun lang gekoesterde droom waar te maken. Ze waren daadwerkelijk in een nieuw leven gestapt.

In diezelfde periode viel ik zelf uit mijn droom en kwam ik op een harde grond terecht. Een tijdlang durfde ik niet meer te dromen van een nieuw leven, een nieuwe start. Dan keek ik naar mezelf met donkere gedachten: jij bent 55 nu, net gescheiden, moeder van vijf kinderen. In eenzaamheid ga jij oud worden. Dat is jouw perspectief.

Intussen bleef ik wel de dromen van anderen volgen en supporteerde ik aan de zijlijn. Gefascineerd luisterde ik naar de droom van mijn oudste zoon. Hij was succesvol in zijn job, maakte carrière en reisde de wereld rond. Maar toch bleef hij dromen van dat ene grote avontuur. Samen met zijn vriendin wilde hij er een jaar tussenuit om een grote motortocht te maken, van Alaska naar Patagonië. De *Panamerican Route*.

Overall waar ik keek, ontmoette ik mensen met een droom. Migranten die de zee oversteken, hun droom achterna. Allemaal dromen we van propere lucht en een onbedreigd klimaat. Ik ontmoette vrouwen die zwanger werden en nieuw leven op de wereld zetten. Ik zag baby's geboren worden. Ik ontmoette mannen die dromen van een leven als vrouw. En vice versa. Singles die dromen van de beslissende ontmoeting. Mensen op zoek naar zin. Lijdende mensen die snakken naar verlossing. Mensen die hopen op een nieuwe kans. Mijn jongste dochter die snakt naar haar 16de verjaardag. Enzovoort, enzovoort.

Al die dromers rondom mij heb ik een lange tijd nauwkeurig geobserveerd. Ik heb hen van dichtbij gevolgd in hun vallen en opstaan, hun successen en mislukkingen, hun streven en hun pogingen. Aan de kant van het parcours stonden altijd supporters die riepen: 'Go, go, go! Doen!'

Meestal bedoelden ze het goed, en vroeger zou ik mee gesupporterd hebben. Maar nu niet meer. Als er nu iemand wil 'vertrekken' of 'springen' of 'zijn droom achterna wil', roep ik niet meer: 'Go, go, go!'

Nu zeg ik: 'Onderzoek je droom. Bekijk hem heel zorgvuldig. Koester hem. Zorg dat de voorwaarden maximaal vervuld zijn om je kans op slagen zo groot mogelijk te maken. Spring pas op het moment dat je er helemaal klaar voor bent.'

Tegen iemand die het Kanaal wil overzwemmen, zeg je toch ook niet: 'Spring! Duik! Doen!' Integendeel, die zwemmer moedig je aan om zich optimaal voor te bereiden, zodat de kans om de overkant te bereiken maximaal en realistisch is.

Zelf droomde ik intussen ook van een nieuwe start, ben ik uiteindelijk ook in een nieuw leven gestapt. Een leven dat me nog elke dag bijzonder dankbaar en gelukkig stemt.

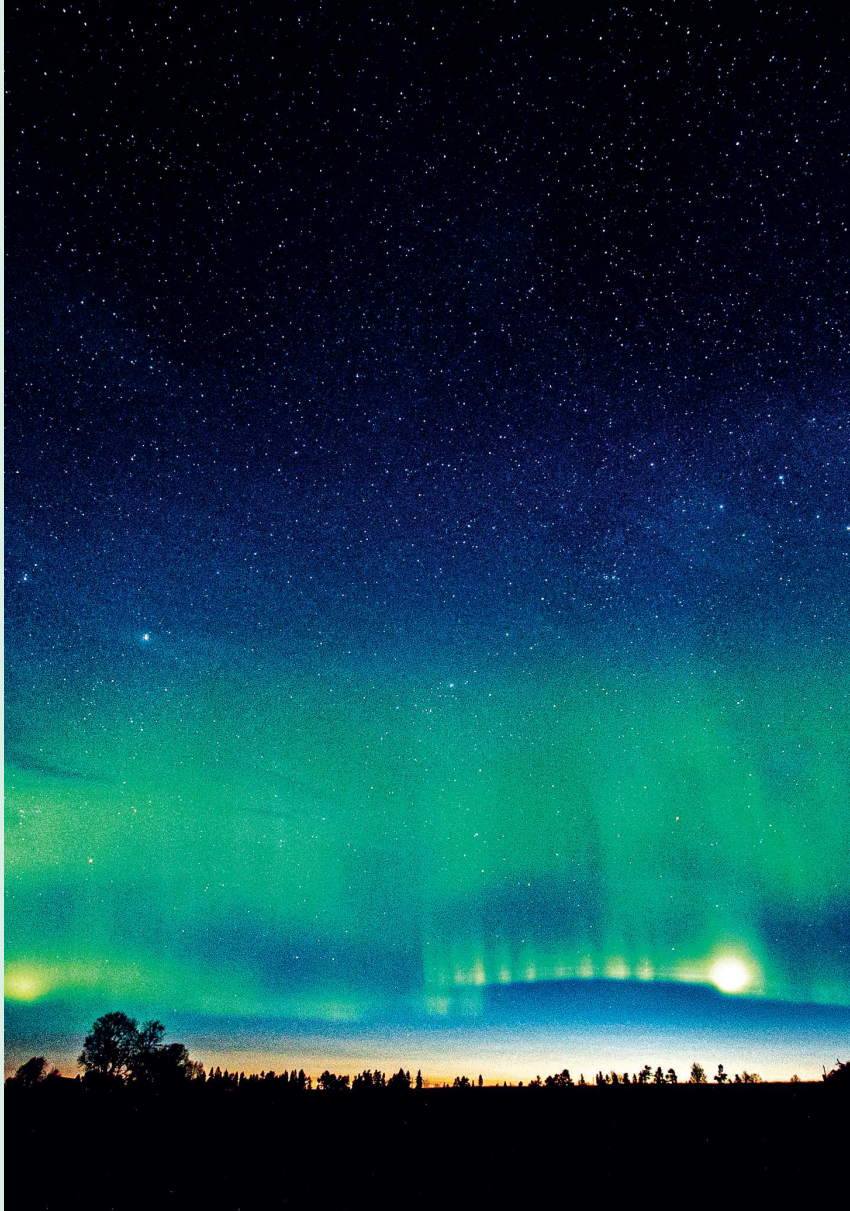
Daarom schrijf ik dit boek.

Om de lessen die ik de laatste jaren in mijn persoonlijke en professionele leven geleerd heb, te kunnen doorgeven aan andere dromers.

Want geloof me, dromen zijn géén bedrog.

Ze moeten gewoon beter gekoesterd worden.

Annemie Struyf
september 2020

1

‘Ils vont bien,
les amoureux’

‘

Mijn man droomde er altijd al van om in een hut op de Noordpool te wonen. (...) Op een dag bleef hij na een wetenschappelijke expeditie op Spitsbergen. (...) Er kwamen brieven en telegrammen uit het Hoge Noorden: “Laat de boel de boel en kom ook naar de Noordpool.”

’

Uit: *Een vrouw in de poolnacht* - Christiane Ritter - 1938

Samen dwalen we door kronkelende straatjes in het centrum van Brussel. In een klein theaterzaaltje hebben we net een oude film gezien. Omdat hij naast me zat en we nog nooit samen naar de cinema waren geweest, kon ik me niet goed concentreren. Hij is 58, ik ben 58, en we zijn verliefd. Een typisch Brusselse brasserie met warme charme en zachte lichtjes lokt ons naar binnen. Daar zitten we dan, met een heleboel mensen rondom ons. Maar we zien hen niet echt, zo gaan we in elkaar op. We praten en lachen, de hele avond lang. Onze gesprekken gaan maar door en door, al maandenlang raken we niet uitgepraat.

Hij is een leeftijdsgenoot, en dat vind ik fijn. We hebben dezelfde referenties, we zijn in hetzelfde tijdsgewricht opgegroeid, met dezelfde muziek, dezelfde boeken, gelijkaardige herinneringen. Die herkenbaarheid vind ik bijzonder aangenaam. We zitten in dezelfde levensfase. Als hij 15 jaar ouder was, zat ik hier met een oude man. Dat zou een heel andere dynamiek geven. Als hij 15 jaar jonger was, zou ik me als vrouw snel oud beginnen te voelen. Dus nee, dezelfde leeftijd vind ik comfortabel. Bovendien is verliefd zijn op je 58ste volgens mij intenser dan op je 18de. Iedereen wordt verliefd op 18, en is het niet de juiste, dan komt er wel een volgende. Als je op je 58ste de liefde ontmoet, probeer je die meer te koesteren. Ik heb dus het gevoel dat ik aan het begin van een nieuw leven sta. Ik ben gezond en energiek en wil nog zoveel.

We moeten nog ontdekken hoe we onze liefde vorm gaan geven. De toekomst ligt dus nog helemaal open voor ons.

Eigenlijk had ik niet durven hopen om na mijn scheiding opnieuw de liefde te vinden. Ik wilde realistisch zijn, omdat ik rond mij veel vrouwen van mijn leeftijd zie die gescheiden zijn en alleen blijven. En veel mannen van mijn leeftijd die een relatie beginnen met een jongere vrouw. Is het realistisch om op je 58ste te hopen dat je nog

de ‘Liefde’ met een hoofdletter ontmoet? Ik durfde dat niet. Nee, want als je dat hoopt, komt het niet en word je heel ongelukkig. Ik wilde vooral op een positieve manier alleen kunnen zijn. En ja, ik heb ontdekt dat ik dat kan, en dat vind ik een geruststellende gedachte. Al moet ik nu toch toegeven: met twee is leuker dan alleen. Het is zo fijn om dingen te delen, samen plezier te maken. In die zin ben ik uiterst dankbaar dat de liefde mij overkomen is. En ben ik blij dat ik opnieuw durf te zeggen: ja, de liefde bestaat! Hoe klef dit misschien ook klinkt, maar jawel, de liefde bestaat. Ze bestaat voor elke leeftijd en ze is niet voorbehouden aan de jeugd. En ook dit: hoe ouder je wordt, hoe kostbaarder ook de liefde wordt.

We praten vaak over de liefde, hij en ik, en dat doen we deze avond ook. Zo hebben we het even over het recente boek van Rika Ponnet, *Alleen met jou*, waarin ze een pleidooi houdt voor een herwaardering van de romantische liefde. Wellicht uit angst voor de ontgoocheling zijn we in onze maatschappij collectief sceptisch en cynisch geworden over de liefde. Begrijpelijk ook. Er zijn ontzettend veel echtscheidingen, en de lat komt steeds hoger te liggen. Ik volg de relatie-deskundige wel als ze zegt: durf te springen. Want het is pas als je dat durft dat er een nieuwe wereld voor je kan opengaan. Volg je intuïtie, werk niet met lijstjes, stel geen voorwaarden, want zo bouw je al te veel voorbehoud in. Misschien spreek ik over een paar jaar anders. Maar dan nog. Ik ga nu niet op de rem staan om het risico te vermijden dat het ooit, in de toekomst, fout zou kunnen lopen.

Daarna hebben we het over mijn vertrek binnenkort, naar het Hoge Noorden. Hij, de man op wie ik verliefd ben, is een man van de kunst en de cultuur, met een passie voor boeken, kunst en muziek, steden, tentoonstellingen, musea. Bij voorkeur trekt hij zuidwaarts, naar Frankrijk, Spanje en nog liever Italië, Griekenland of Egypte.

Zware trektochten zijn niet aan hem besteed. Onder de blote hemel slapen, overnachten in een hut of een tent, bergen bedwingen, fysieke grenzen aftasten, nee, dat vindt hij maar niks. Zelf ben ik gefascineerd door de natuur, bergen, bossen, paden, tochten, zweet en fysieke inspanning. Hij plaagt mij ermee, maar gunt het mij wel. Het is geen punt van discussie tussen ons. Want ik ben blij dat hij mij zijn wereld binnen trekt, en dat mijn werk mij dit jaar naar die andere wereld brengt. Het Hoge Noorden dus.

In de brasserie geeft hij mij een cadeautje, een zorgvuldig gekozen boek. Voor het eerst verschenen in 1938 in Berlijn, onder de titel *Eine Frau erlebt die Polarnacht*. In het Nederlands wordt dat nu, tachtig jaar later: *Een vrouw in de poolnacht*, geschreven door de Oostenrijkse Christiane Ritter. In de zomer van 1934 reisde ze haar man achterna naar de Noordpool, en schreef ze een dagboek van haar jaar op het meest afgelegen, noordelijke punt van Spitsbergen. Ze hebben geen technische hulpmiddelen, lees ik op de achterflap, behalve de natuur en de leegte is er niets. Tijdens de maandenlange poolnacht, als haar man lange periodes weg is voor de jacht, komt Christine de hut alleen uit om die na een sneeuwstorm uit te graven. In haar dagboek beschrijft ze meeslepend hoe ze standhield in de ijzige kou en uiteindelijk begon te houden van de overweldigende natuur en de ontzaglijke stilte – ver, ver weg van de westerse wereld. Christiane Ritter was 37 jaar toen ze dit dagboek schreef. Na een jaar ging ze terug naar huis, en naar haar kind, als een andere vrouw. De Noordpool had haar diep getekend, maar ze keerde er nooit meer naar terug. Uiteindelijk werd Christiane Ritter 103 jaar oud.

Mijn tocht naar het Noorden zal uiteraard veel makkelijker, comfortabeler en minder hachelijk zijn dan die van Christiane Ritter. Maar net als zij kijk ik er ontzettend naar uit. Want nadat ik zes maanden

bijna permanent in Vlaanderen verbleven heb, begint het opnieuw te knagen om te vertrekken. Vooral het gezeur hier ben ik zo beu. De meningen, de opinies. Voor, tegen. Zwart, wit. Links, rechts. De polarisering. Het discours van negativiteit en vijandigheid. Het geklaag en gezaag. Over alles, werkelijk alles. België behoort nog altijd tot de wereldtop als het gaat over economie, onderwijs, zorg, welvaart, welzijn. We zijn zo rijk, en toch zo ontevreden. We zijn – letterlijk – ziek van onze welvaart. Een buurvrouw die huisarts is, zegt dat het merendeel van haar patiënten niet met fysieke, maar met psychische klachten bij haar komt: depressies, slaapstoornissen, donkere gedachten, burn-out, suïcideplannen. Zelf probeert ze 10.000 stappen per dag te zetten – om al die verhalen van miserie het hoofd te kunnen blijven bieden en ook om haar eigen geest en lijf in beweging te houden – en schrijft ze haar patiënten zo veel mogelijk mindfulness en yoga voor. Met medicijnen wil ze voorzichtig zijn: ‘Ik kan toch niet iedereen aan infusen vol antidepressiva en slaapmiddelen hangen?’ Nochtans is zij een vrolijke vrouw, die in ieder mens alleen maar het beste ziet. Vorige zondag bijvoorbeeld nam zij het initiatief tot een zwerfvuilactie met de burens, waarop iedereen met een felgekleurd veiligheidshesje en een plastic zak het zwerfvuil in de buurt ging opruimen. Een actie die ik heel nobel vind, maar tegelijkertijd ook tamelijk zinloos, omdat we in een buurt wonen waar gewoonweg geen zwerfvuil te rapen valt. Maar bij dat bezwaar roept zij dan toch weer goedgehumt: ‘Dan nemen we er wel enkele straten bij waar wel zwerfvuil ligt.’

Daarover praten we dus, hij en ik, en over nog veel meer, de hele avond lang. Zo komt het dat we niet merken dat het laat wordt, dat de meeste klanten intussen vertrokken zijn, de tafeltjes afgeruimd, en dat het stilaan sluitingstijd is.

De vrouw die ons de hele avond heeft bediend, komt met een zachte glimlach naar ons tafeltje. *‘Ils vont bien, les amoureux?’* vraagt ze.

Het is geen aanmaning om op te krassen, maar eerder een vraag om bevestiging, of de liefde echt nog bestaat.

‘Ja, hoor’, verzekeren we haar. *‘Ils vont très bien.’*

En met een brede lach schuift ze ons nog een laatste glas toe.

’s Ochtends ontbijten, vind ik vaak het heerlijkste moment van de dag. Yoghurt met granola, een kopje koffie en de krant erbij.

Bij de tv-pagina’s blijf ik vandaag even hangen. Want deze avond wordt de laatste aflevering van mijn tv-reeks *Eviva España* uitgezonden. In die nieuwe reeks ging ik op zoek naar de drijfveren van mensen die niet alleen dromen van een nieuw leven in Spanje, maar die droom ook daadwerkelijk proberen waar te maken. Helemaal opnieuw beginnen kan een mens natuurlijk nooit, want je hebt altijd een verleden dat je meedraagt. Dus hoe doe je dat, in een ander land met een andere cultuur gaan wonen? We hebben die tv-reeks met veel liefde en plezier gemaakt. De samenwerking was heerlijk, de kijkcijfers uitstekend en de waardering ook. Ik heb altijd gedacht dat het succes van dat programma te maken heeft met de spiegel die het ons voorhoudt. Schuilt er niet diep in elk van ons een verlangen om ooit eens, hier of daar, het roer volledig om te gooien? En dan lees ik, bij mijn kopje koffie, in de ‘tv-tip’ van mijn kwaliteitskrant over *Eviva España*: ‘Zo, dat is ook weer achter de rug. Negen weken lang probeerde Annemie Struyf ons duidelijk te maken dat alleen randdebielen hebben en houden verkopen om in het vervloekte Spanje een nieuw leven op te bouwen.’

Heb ik dat goed gelezen? “Randdebielen?” Is dit het werk van een internettrol? Zo grof.

Maar jawel, het staat zwart op wit in mijn papieren, zelfverklaarde kwaliteitskrant.

Vriendelijk maar kordaat laat ik de krant weten dat deze mensen het niet verdienen om op deze manier beledigd te worden. Ze hebben zich eerlijk en kwetsbaar getoond. Zo, dat moest me even van het hart. Dat is het voordeel van ouder worden, bedenk ik. Je wordt niet meer geïntimideerd door een krant of een sneer. Je hoeft voor niemand meer te kruipen, want je bent blij met wie je bent, en je hebt niets meer van hen nodig. Meer dan ooit verwacht ik van een krant dat ze schrijft wat ik moet wéten, niet wat ik moet dénken. En bovendien verwacht ik beschaafd taalgebruik in mijn krant. Wat zijn kranten windmolens geworden! Ze blazen en razen, maar het geroezemoes wordt me vaak te luid. Het zwelt vaak aan tot geschreeuw en gevloek. Wat kan ik dan nog doen? Zo veel mogelijk voor de stilte gaan. Of voor de schoonheid. *La grande bellezza*. Voor mijn geliefden. Voor boeken (eerst dat van Christiane Ritter, natuurlijk), een tentoonstelling hier, een concert daar. En verder wil ik opnieuw de wijde wereld in, ver weg of dichtbij. Scandinavië, *here I come*. Het is tijd om te vertrekken.

's Avonds begin ik te lezen in het dagboek van Christiane Ritter:
'Mijn man droomde er altijd al van om in een hut op de Noordpool te wonen. (...) Op een dag bleef hij na een wetenschappelijke expeditie op Spitsbergen, viste met zijn kotter op de ijszeeën, en als 's winters alles bevroren was, joeg hij op het vasteland op pelsdieren. Er kwamen brieven en telegrammen uit het Hoge Noorden:
"Laat de boel de boel en kom ook naar de Noordpool."

Maar zoals voor alle Midden-Europeanen stond de Noordpool voor mij gelijk met kou lijden en je eenzaam voelen. Ik ging dus niet meteen.

Gaandeweg begonnen de dagboeken die in de zomer uit het Hoge Noorden kwamen me echter te fascineren. (...)

Toen werd het voorjaar en kwam er opnieuw een brief van mijn man:

'Ik hoop dat je doet wat je beloofd hebt en dit jaar komt. Ik heb voor de komende winter een kleine hut aan de noordkust van Spitsbergen gehuurd. Die schijnt goed en stevig gebouwd te zijn. Al te eenzaam zal het niet voor je worden, want in de noordwesthoek van de kust, ongeveer 90 kilometer verderop, woont nog een jager, een oude Zweed. Hem kunnen we in het voorjaar, als het licht terugkomt en de zee en de fjorden dichtgevroren zijn, een keer gaan opzoeken.

Behalve je skischoenen hoef je niets mee te nemen. Een ski-uitrusting is er nog van een vorige kameraad. Ik zorg voor proviand en wat er verder allemaal nodig is voor een overwintering. Neem vooral niet meer mee dan je in een rugzak kan dragen. Er doet zich een gunstige gelegenheid voor om op onze plaats van bestemming te komen. We roeien met jager Nois vanuit de Adventfjord dwars over de Isfjord. Hij wil ons dan met zijn hondenslee nog over de gletsjers brengen, daarna gaan we alleen verder, door de Wijdefjord, almaar rechtdoor. We moeten wel een paar gletsjerrivieren oversteken. In een dag of veertien kunnen we bij onze hut aan de noordkust zijn.'

Met een glimlach sluit ik het boek, maar niet zonder eerst nog even de opdracht te herlezen die mijn lief op de titelpagina geschreven heeft:

*Voor mijn vrouw in de winternacht.
Een boek om te lezen op haar poolreizen. Want whatsapp-berichten uitwisselen of telefoneren kunnen we misschien niet tussen de Noordpool en hier.*

XXX